

Dom zdravlja – Orašje
Županija Posavska

Hypertensio arterialis
(Esencijalna hipertenzija)
Integrirani klinički put

Ambulanta obiteljske medicine:
TOM:
Liječnik:
Med. tehničar:

Ime i prezime pacijenta:	Adresa:
Datum rođenja:	Broj telefona
Zanimanje:	Redni broj kartona:

Ovaj klinički put je razvila radna skupina Posavske županije:

Dr. Ljiljana Leovac, tim lider
Dr. Ružica Vukić, Ms Kata Martinović, Dr. Anto Kajić, Dr. Marijan Vučković, Ms Ana Nedić, Ms Mara Cekić, Andrija Marić

O ovom kliničkom putu

Ovaj klinički put je namijenjen primjeni kod pacijenata sa hipertenzijom

Na koji način se koristi:

KP je **multidisciplinarni** plan njege, zasnovan na dokazima proisteklim iz istraživanja, koji inkorporira međunarodne i nacionalne kliničke vodiče za pacijente sa hipertenzijom

- Molimo da popunite mjesto predviđeno za potpis na strani 3 ovog dokumenta. Time ćete omogućiti identificiranje osoba koje su koristile ovaj klinički put.
- Svaka stranica dokumentira aktivnosti ili zadatke koje treba provesti tokom liječenja, u cilju zbrinjavanja pacijenata sa hipertenzijom.
- Kada je aktivnost finalizirana, osoba koja je obavlja se mora potpisati (inicijali) i zabilježiti na stranici 3. Odgovornost za finaliziranje određenih aktivnosti može biti podijeljena između 2 ili više profesionalnih grupa; stoga aktivnost navedena u jednom odjeljku ne isključuje potpisivanje i neke druge discipline za istu aktivnost, ukoliko je to potrebno.
- Ukoliko je neophodno mijenjati način njege u bilo kojoj fazi kliničkog puta, unesite "V" u kućicu pored aktivnosti koju mijenjate, a potom navedite na koji način se mijenja njega pacijenta; navedite objašnjenje za odstupanje; opišite aktivnosti koje ste poduzeli kao rezultat na suprotnoj strani, u "rubrici za odstupanje" koji se nalazi na prednjoj strani. Morate potpisati, datirati i evidentirati vrijeme za sva identificirana odstupanja.
- Klinički put bi trebalo koristiti kao vodič za osiguravanje pružanja adekvatne njege, od strane odgovarajuće osobe, u pravo vrijeme i na pravi način. Ne treba ga slijepo pratiti. Uvijek treba koristiti kliničku procjenu.
- Unesite podatke o bilo kakvoj dodatnoj njezi pruženoj pacijentu, koja nije već obuhvaćena kliničkim putem.
- Dokumentacija mora biti tačna i sveobuhvatna kako bi zadovoljila zakonske norme.
- Potrebno je popuniti sve odjeljke. Niti jedan ne bi trebao ostati prazan.
- KP treba pohraniti u karton pacijenta.
- Ukoliko imate bilo kakvih pitanja u vezi sa korištenjem kliničkog puta, stupite u kontakt sa svojim prvim pretpostavljenim.

Kratice korištene u ovom kliničkom putu:

DZ	Dom zdravlja	GUK	Glukoza u krvi
ICV		LS	Lipidni status
JMB	Jedinstveni matični broj	UKC	Univerzitetski klinički centar
HT	Hipertenzija	UZS	Ultrazvuk srca
Hb	Hemoglobin	KP	Klinički put
TA	Krvni pritisak		
DMT1	Diabetes Mellitus, tip I		
DMT2	Diabetes Mellitus, tip II		
EKG	Elektrokardiogram		

Molimo da obavezno unesete ime i prezime, poziciju, uzorak potpisa, uključujući i inicijale, za buduće reference unutar kliničkog puta.

Ime i prezime (štampanim slovima)	Pozicija	Potpis	Inicijali	Telefon

Anamneza:- trenutne tegobe

Obiteljska anamneza:

Kardiovaskularne bolesti..... Da..... Ne

Osobna anamneza:

Povrede..... Da..... Ne

Ako –DA- koje?

Operativni zahvati ..... Da..... Ne

Ako –DA- koji?

Alergije ..... Da..... Ne

Ako- DA- na što?

Socijalna anamneza:

Problemi u obitelji:

Inicijali liječnika _____ Potpis _____ Datum _____

Inicijali med. tehn. _____ Potpis _____ Datum _____

Riziko faktori:

Pušenje ..... Da..... Ne

Ako –DA- koliko?

Stres ..... Da..... Ne

Vrijednosti

Gojaznost ..... Da..... Ne

Ako –DA- vrijednost BMI?

Hiperlipidemija ..... Da..... Ne

Ako –DA- vrijednost

Diabetes ..... Da..... Ne

Ako –DA- vrijednost

Alkohol ..... Da..... Ne

Ako –DA- koliko?

Prethodne kardiovaskularne bolesti

Infartus miocardii ..... datum:.....

ICV ..... datum:.....

Oboljenje perifernih krvnih žila ..... datum.....

Inicijali liječnika _____ Potpis _____ Datum _____

Inicijali med. tehn. _____ Potpis _____ Datum _____

I korak: Dijagnostički postupak

Klinički pregled:

Datum:

Glava i vrat:

Pulmo:

Cor:

TA i puls:

Abdomen:

Urogenitalni sistem:

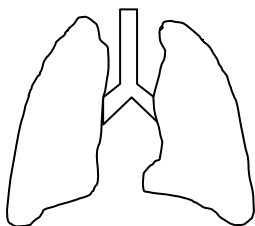
Kralježnica:

Ekstremiteti (edemi): ..... DA ..... NE

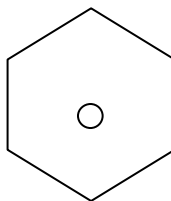
Varkoziteti ..... DA ..... NE

Neurološki ispadi ..... DA ..... NE

Respiratorni

Abdominalni

Opći laboratorijski nalazi:

Datum:

Sedimentacija .....

KKS .....

L .....

HgB .....

Er .....

Urin.....

Proteini .....

Ketoni .....

Sedimentacija urina .....

Urea .....

Kreatinin.....

GUK .....

HBA1C .....

Lipidi-Kolesterol .....

LDL .....

HDL.....

Trigliceridi.....

Jonogram Na K.....

Odstupanja:

Inicijali liječnika _____ Potpis _____ Datum _____

EKG ..... DA (datum)..... NE

Opis

RTG pulmo et cor ..... DA (datum)..... NE

Opis

Farmakološki tretman:

Naziv lijeka:

Terapeutska doza:

Monoterapija .....

Duoterapija .....

Ostali lijekovi .....

.....

.....

.....

Inicijali liječnika _____ Potpis _____ Datum _____

Visina (cm) ..... Vrijednosti

Težina (kg) ..... Vrijednosti

BMI (index) ..... Vrijednosti

Inicijali med. tehn. _____ Potpis _____ Datum _____

Savjetovanje o promjeni loših životnih navika:

Pravilna ishrana bez soli ..... DA ..... NE

Fizička aktivnost ..... DA ..... NE

Savjetovanje o prestanku pušenja - ako je pušač ..... DA ..... NE

Pisane brošure o prestanku pušenja ..... DA ..... NE

Savjetovanje o štetnosti alkohola ..... DA ..... NE

Savjetovanje o dijet i- ako je BMI > 25 ..... DA ..... NE

Mjeriti TA svaki put kada pacijent dođe na terapiju ..... DA ..... NE

Recepti za jednomjesečnu terapiju-već pripremljeni ..... DA ..... NE

Inicijali liječnika _____ Potpis _____ Datum _____

Inicijali med. tehn. _____ Potpis _____ Datum _____

Ako su vrijednosti TA mjerene najmanje 3 puta u posljednjih 6 mjeseci manje od 149/95 potrebno je nastaviti pratiti takvog pacijenta 2 puta godišnje uz pridržavanje savjeta o pravilnoj ishrani i fizičkim aktivnostima, uz izbjegavanje stresa.

TA – 2 puta godišnje ..... DA ..... NE		
Datum	Vrijednosti	Odstupanja

Inicijali med. tehn. _____ Potpis _____ Datum _____

Ako su vrijednosti tlaka iznad 149/95 prelazi se u drugi korak:

II korak Farmakološki tretman i praćenje pacijenta

Farmakološki tretman i praćenje pacijenta svakih 1-3 mjeseca, zavisno od vrijednost, da li se radi o srednje teškoj ili teškoj hipertenziji:

Datum	Vrijednosti TA	Puls	Inicijali

Ostale pretrage

UZV abdomena-bubrega	DA	NE
Datum _____ Nalaz:		
Fundus	DA	NE
Datum _____ Nalaz:		
Hormoni štitnjače	DA	NE
Datum _____ Nalaz:		
UZV srca	DA	NE
Datum _____ Nalaz:		
Ergometrija	DA	NE
Datum _____ Nalaz:		

Inicijali liječnika _____ Potpis _____ Datum _____

Terapija (prema kliničkim vodiljama):

Naziv lijeka:	Terapeutska doza:
ACE inhibitori	.....
Antagonisti CA	.....
Beta blokeri	.....
Diuretici	.....
Drugi lijekovi	.....
.....	.....
.....	.....

Ukoliko su postignute ciljane vrijednosti tlaka potrebne su dalje kontrole svaka 3 mjeseca, dok se ciljani organi prate 1x godišnje i to ..... Da ..... Ne

Fundus –kontrola kod okuliste 1x god ..... Da ..... Ne
Nalaz:

Lipidni status 1x god ..... Da ..... Ne
Nalaz:

EKG -1x god ..... Da ..... Ne
Nalaz:

Ac.uricum 1x god ..... Da ..... Ne
Nalaz:

Jonogram – prema potrebi (ako je pod diureticima) 2x god ..... Da ..... Ne
Nalaz:

Kreatinin ..... Da ..... Ne
Nalaz:

BMI svaka 3 mjeseca ..... Da ..... Ne
Nalaz:

Odstupanje:	Razlozi odstupanje:

Inicijali liječnika _____ Potpis _____ Datum _____
 Inicijali med. tehn. _____ Potpis _____ Datum _____

III korak

Ako nisu postignute ciljne vrijednosti tlaka (TA veći od 140/90) korigira se terapija sa uvođenjem diuretika ili još jednog antihipertenziva-prema kliničkim vodiljama, uz hig.dijetetske mjere, te se rade kontrole svakih mjesec dana do postizanja ciljnih vrijednosti.

Datum	Vrijednosti TA	Puls	Inicijali

<u>SAMOMJERENJE</u>	Datum	
	Krvni pritisak	

Odrediti stepen apsolutnog rizika ..... DA ..... NE
Vrijednost:

IV korak

Ukoliko su vrijednosti tlaka iznad 170/110, ili se pojave komplikacije na ciljnim organima:

Kontrola tlaka 2 x mjesečno	Da	Ne
Fundus hypertonicus III stupanj	Da	Ne
Znaci popuštanja lijevog srca	Da	Ne
Komplikacije od strane CNS	Da	Ne

Pacijent se upućuje direktno u bolnicu, ili specijalisti internisti koji ga nakon pregleda i terapije može vratiti kod njegovog TOM ili ga zadržati u bolnici.

Bolnica Orašje - Odjel za interne bolesti

Informacije pri otpustu za tim obiteljske medicine u DZ Orašje

Ime i prezime pacijenta: _____ Bolnički broj: _____

Primljen u bolnicu zbog hipertenzije ____/____/____

Ostale dijagnoze:

- i)
- ii)
- iii)
- iv)
- v)

Popunjava osoba koji vrši otpust	Datum otpusta		Potpis osoba koji vrši otpust	
Lijekovi	Da/Ne	LIJEK	DOZA	Kontraindiciran/komentari
ACE inhibitor	☐ ☐			
Antagonisti CA	☐ ☐			
Beta blokatori	☐ ☐			
Diuretici	☐ ☐			
Ostali lijekovi	☐ ☐			
Kopija UZS u prilogu: DA / NE				
Vaš pacijent će biti pregledan (hospitaliziran) u bolnici za interne bolesti u roku od _____ dana				
Plan otpusta / kontinuirano liječenje				
Ukoliko imate bilo kakvih pitanja u vezi sa ovim, molimo da stupite u kontakt sa _____, Telefon : Bolnica Orašje				
Rezultati pretraga pri otpustu				Težina _____ kg
GUK	LS	Kreatinin	Urea	HbA1c
Ostali nalazi				TA ____/____

Inicijali liječnika _____ Potpis _____ Datum _____

Teško uspostaviti kontrolu nad hipertenzijom

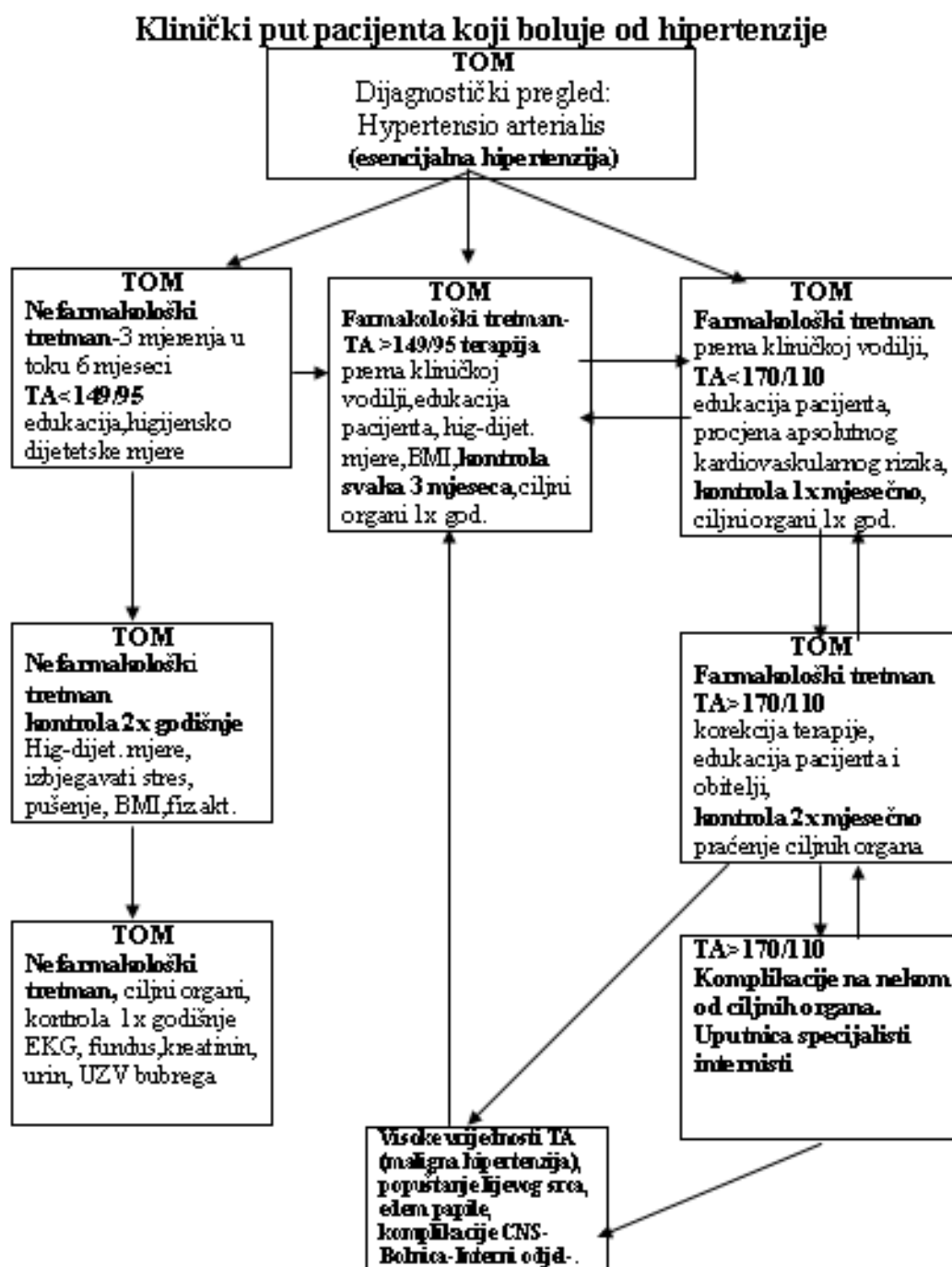
NE	Korištenje kliničkih vodilja za hipertenziju	DA
NE	Redovno korištenje terapije	DA
NE	Pacijentu objašnjena bolest	DA
NE	Pacijentu objašnjen plan tretmana-nemedikamentozni i medikamentozni	DA
NE	Komplikacije na ciljnim organima-oko,bubreg,CNS	DA

Reedukacija
Uključivanje članova porodice
Psihološka procjena
Promjena terapije
Uputiti internisti

Promjena terapije
Uputiti internisti ili u bolnicu

V korak

Nakon stabilizacije ili bolničkog liječenja pacijent se vraća u svoj TOM i dalje se prati već prema vrijednostima tlaka i nalazima na ciljnim organima.

Uvod

Ovaj klinički put se bavi liječenjem i terapijom lica sa hipertenzijom (visokim krvnim pritiskom) u DZ Orašje. Formular koji imate u ruci je instrument za pacijente i zdravstvene profesionalce kojim bi pomogli osobama koja pate od visokog krvnog pritiska, ali može biti od koristi i za njihove porodice ili njegovatelje i sve druge koje interesuje zdravstveno stanje takvih lica. Cijeli proces uvođenja kliničkih puteva se nalazi u pilot-fazi i svi komentari i savjeti su dobrodošli.

Klinički put ima za cilj da Vam pomogne da bolje razumijete liječenje i vrste terapija su na raspolaganju te funkciniranju zdravstvenog sistema. Ne sadrži detaljan opis stanja visokog krvnog pritiska ili analiza ili terapija vezanih uz dato stanje. Takvi detalji su predmet diskusije sa nekim od članova tima koji je zadužen za liječenje, tj. vašim ljekarom porodične medicine ili medicinskom sestrom.

Krvni pritisak i hipertenzija

Krvni pritisak predstavlja pritisak koji krv vrši na stijenke arterija dok je srce pumpa kroz vaše tijelo. (Arterije su veliki krvni sudovi koji prenose krv, kiseonik i hranjive materije kroz tijelo). Kako srce radi, krvni pritisak skače i opada (u momentu kad srce ispumpava krv pritisak je najviši, a kada se srce puni krvlju koju treba opet da ispumpa krvni pritisak je najniži). Najviša vrijednost naziva se sistolni (gornji) pritisak, a najniža dijastolni (donji) pritisak. Krvni pritisak se piše kao sistolini pritisak kroz dijastoni pritisak i mjeri se u milimetrima žive (što se označava sa mmHg), na primjer 120/70 mmHg.

Ukoliko vam je postavljena dijagnoza hipertenzije, to znači da je vaš krvni pritisak konstantno viši nego što bi trebao biti. To je bitno, jer što je vaš krvni pritisak viši, to ste izloženiji riziku od srčanog udara (poremećaj u snabdijevanju srca krvlju) ili moždanog udara (poremećaj u snabdijevanju mozga krvlju).

Uzrok povišenog krvnog pritiska ne mora biti jasan. Uzrok djelimično može biti prekomjerna težina (ukoliko je tako), posljedica hrane koju jedete, životnih navika ili genetskih predispozicija. Ovo se naziva i esencijalna hipertenzija. Međutim, ukoliko se uzrok visokog krvnog pritiska može otkriti – na primjer, neka vrsta problema sa bubrezima mogu uzrokovati povećanje krvnog pritiska - to se naziva sekundarnom hipertenzijom.

Dijagnosticiranje visokog krvnog pritiska

Za osobu se može reći da ima visok krvni pritisak ukoliko ima sistolni krvni pritisak viši od 140 mmHg ili dijastolni krvni pritisak viši od 90 mmHg, i ukoliko su iste vrijednosti rezultat mjerenja u više navrata. Ukoliko imate visoke vrijednosti tokom prvog pregleda, treba da zakažete još najmanje dva pregleda kako bi se vrijednosti potvrdile. Mjerenje se obično vrši u razmaku od jednog mjeseca, ali ako vam je krvni pritisak veoma visok može biti potrebno da mjerenje ponovite i ranije.

*Molim Vas da čuvate i rukujete ovim kliničkim putem na način koji Vam je sugerirao
Vaš tim obiteljske medicine.*

Ovaj projekat je trenutno u pilot-fazi, svi komentari su dobrodošli.

Ukoliko imate dodatnih pitanja ili nedoumica molimo Vas da kontaktirate
Vaš tim obiteljske medicine na tel. _____

CIDA/WHO project
Strengthening health systems in BiH with focus on
primary health care/model of family medicine